

Den digitale læser foretrækker stadig papir

– befolkningsundersøgelse om danskernes præferencer for fagtekster i digitale medier

Denne rapport er udgivet af Bjerg Kommunikation den 15. august 2023.
Undersøgelsen er designet og gennemført af Bjerg Kommunikation og
Megafon A/S i juli 2023.

Kresten Bjerg (Bjerg Kommunikation) er ansvarlig for undersøgelsen
og dens design og har skrevet denne rapport.

Asger H. Nielsen (Megafon A/S) er metodeansvarlig og ansvarlig for
dataindsamlingen.

bjerg
k

Indhold

1. Kort om de vigtigste konklusioner	4
Alle foretrækker papir, når de skal læse fagtekster.	4
Vores uddannelse og alder adskiller os mere end for tre år siden	4
Papir er bedst, når vi skal koncentrere os og tage noter	5
2. Danskerne foretrækker papir til fagtekster	7
Skærme er mere populære end for tre år siden	7
Uddannelsesbaggrund har betydning for præferencer	8
Alder har betydning for præferencer.	10
3. Fordele ved skærm – fordele ved papir	14
Papir står stærkt, men digitale tekster har også fordele	14
Flest unge ser en fordel i skærme	14
Papir er bedst til koncentration	15
Papir er bedst til noter.	16
Papir og skærm foretrækkes i lige høj grad til at genfinde tekst.	16
Digitale medier er bedst at søge i	17
Papir er bedst at orientere sig i	18
Digitale medier er bedst til at dele tekster	19
Metode	20
Præferencer, ikke praksis	20
Begrebsafklaring: skærm/digital tekst/digitalt medie	20
Definition af fagtekst	20
Hvorfor er summen ikke altid 100%?	21
Skriveråd til den digitale læser	22
Den digitale læsers hjerne.	22

1. Kort om de vigtigste konklusioner

Alle foretrækker papir, når de skal læse fagtekster

Denne undersøgelse viser, at et stort flertal af danskerne foretrækker at læse fagtekster på papir frem for på en skærm. Selvom danskernes alder og uddannelse har betydning for deres præferencer, så er konklusionen entydig: Flertallet foretrækker papir.

I 2023 foretrækker 72% af danskerne papiret, hvis de skal læse en fagtekst, der er mere end tre sider lang. Hvis fagteksten er kortere (mellem én og tre sider), mener 61%, at papir er bedre.

Selvom flertallet foretrækker papir, så er det færre end i 2020. Dengang foretrak 81% af danskerne nemlig papiret, hvis de skulle læse en fagtekst længere end tre sider. 66% mente, at papir var bedre, hvis de skulle læse en fagtekst mellem én og tre sider (se mere i figur 1 og 2 på side 7 og 8).

Vores uddannelse og alder adskiller os mere end for tre år siden

Danskernes præferencer for at læse fagtekster har udviklet sig meget siden 2020. I dag spiller vores uddannelse og alder en større rolle for, hvordan vi foretrækker at læse fagtekster, end for tre år siden.

Forskelle på personer med korte og lange uddannelser

- **Personer med lang uddannelse foretrækker papir i højere grad end personer med kort uddannelse – og forskellen er blevet meget større på tre år.**
I 2020 foretrak 79% af personer med folkeskolen som højest gennemførte uddannelse at læse fagtekster længere end tre sider på papir. I 2023 er tallet 59%. I 2020 foretrak 84% af personer med en universitetet som højest gennemførte uddannelse at læse fagtekster længere end tre sider på papir. I 2023 er tallet 79%. Dermed er forskellen på dem med kort og lang uddannelse vokset. Se mere i figur 3 på side 9.
- **Personer med kort uddannelse foretrækker at læse fagtekster på telefonen i højere grad end personer med længere uddannelser – og den forskel er vokset siden 2020.** I 2020 svarede 0% med folkeskolen som højest gennemførte uddannelse, at de foretrak telefonen, når de skulle læse fagtekster over tre sider. Det tal er steget til intet mindre end 23% i 2023. I 2020 svarede 7% med en universitetsuddannelse som højest gennemførte uddannelse, at de ville foretrække en telefon til at læse en fagtekst længere end tre sider. Det tal er steget 5 procentpoint til 12% i 2023. Den overordnede tendens er, at jo kortere uddannelse vi har, i desto højere grad foretrækker vi telefonen til at læse fagtekster. Se mere i figur 4 på side 10.

Forskelle på aldersgrupperne

- De ældste (70+) og de yngste (19-29) foretrækker papir samme grad, når de skal læse en fagtekst, der er længere end tre sider: 71%. De 40-49-årige er den aldersgruppe, der foretrækker papir i højest grad i 2023: 76%. Det er altså ikke entydigt, at vi foretrækker papir i højere grad, når vi bliver ældre. Se figur 5 på side 12.
- De 40-49-årige og de 60-69-årige er de to aldersgrupper, der i højest grad mener, at papir er "meget bedre" eller "lidt bedre", når de skal læse fagtekster mellem én og tre sider: 67%. I aldersgruppen 70+ svarer 61%, at papir er "meget bedre" eller "lidt bedre", når de skal læse en fagtekst på mellem én og tre sider. Også med de korte fagtekster ser vi altså, at det ikke er sådan, at de ældste borgere foretrækker papir i højest grad. Se mere i figur 6-7 på side side 12-13.
- En bærbar eller stationær computer er den mest foretrukne skærm til fagtekster for danskere under 60 år. Dem over 60 år foretrækker en tablet – og forskellen på aldersgrupperne er mere udtalt end i 2020. De ældste (70+ år) er den gruppe, hvor præferencen for tabletten er vokset mest: hele 7 procentpoint fra 20% i 2020 til 27% i 2023. For personer under 50 år er præferencen for tabletten faldet og mest for de unge (18-29 år), hvor 17% foretrak den i 2020 og 12% foretrækker den i 2023. Se mere i figur 7 på side 13.
- Personer under 50 år har telefonen som nummer to på listen over foretrukne skærme – det havde ingen i 2020. Telefonen er nummer tre efter papir og den bærbare computer, når personer under 50 år skal læse en fagtekst længere end tre sider. Dermed er telefonen den næstmest foretrukne skærm at læse fagtekster på for personer under 50 år. Se mere i figur 7-8 på side 13.

Papir er bedst til koncentration og noter

Danskerne foretrækker især papir i to situationer: Når de skal koncentrere sig, og når de skal tage noter til en fagtekst.

71 % af alle danskere foretrækker at læse på papir, når de skal koncentrere sig. De unge (18-29 år) adskiller sig ikke fra befolkningsgennemsnittet.

Danskerne foretrækker i høj grad at have fagteksten på papir, hvis de skal tage noter til den eller i den. 70% svarer, at papir er "meget bedre" eller "lidt bedre" i den situation. I dette spørgsmål adskiller de unge (18-29 år) sig fra befolkningsgennemsnitte: 59% af de unge foretrækker papir, når de skal tage noter til eller i en fagtekst.

Skærm er bedst, når vi skal dele og søge i fagtekster

Skærme har visse fordele frem for papir. Hvis danskerne skal søge i en tekst eller dele en tekst, så foretrækker de skærme. 68% mener, at skærme er "meget" eller "lidt" bedre, når de skal søge efter indhold i en tekst, som de ikke har læst før.

60% af danskerne mener, at skærme er "meget" eller "lidt" bedre, når de skal dele teksten med andre, f.eks. for at diskutere dens indhold. Dele tekst og søge i tekst er de to formål, hvor skærme generelt foretrækkes frem for papirtekster.

2. Danskerne foretrækker papir til fagtekster

Denne befolkningsundersøgelse viser, at et stort flertal af danskere i 2023 foretrækker at læse fagtekster på papir frem for på en skærm:

- 72% af danskerne foretrækker papiret, hvis de skal læse en fagtekst, der er mere end tre sider lang.
- 61% mener, at papir er "meget bedre" eller "lidt bedre", hvis de skal læse en fagtekst mellem én og tre sider.

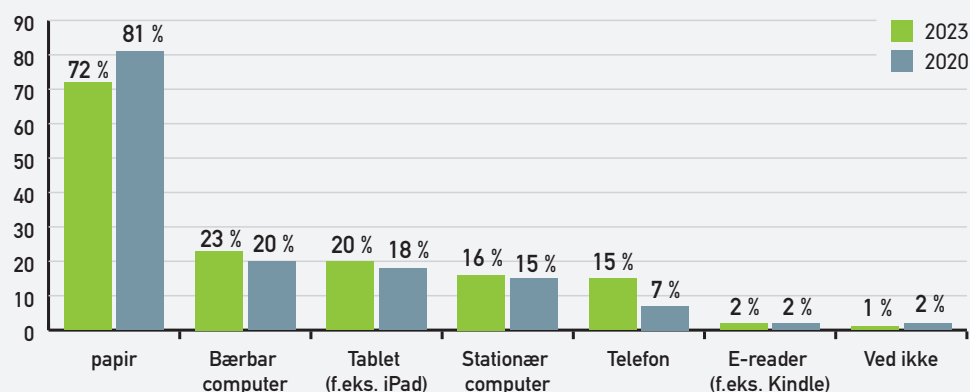
Skærme er mere populære end for tre år siden

Selvom et stort flertal foretrækker papir, så er det færre end i 2020:

- I 2020 foretrak 81% af danskerne papiret, hvis de skulle læse en fagtekst, der var mere end tre sider lang (mod 72% i 2023).
- I 2020 mente 66%, at papir var meget eller lidt bedre, hvis de skulle læse en fagtekst mellem én og tre sider (mod 61% i 2023).

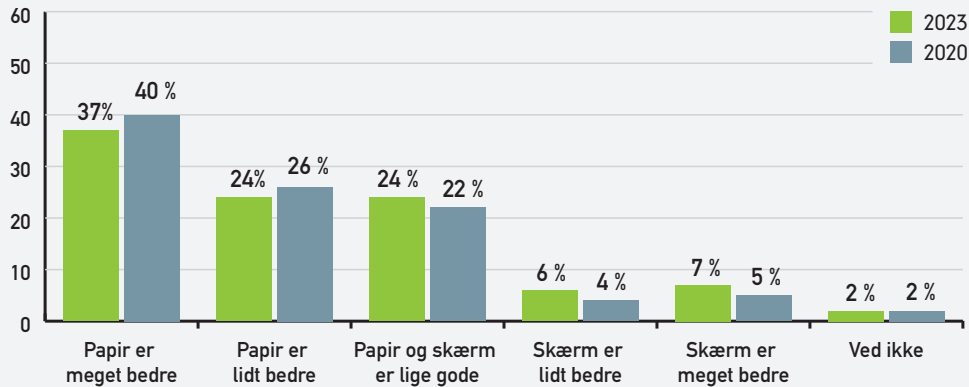
Figur 1. Befolkning og længere fagtekster 2020-2023

Forestil dig, at du skal læse en fagtekst, der er længere end tre sider. Det kunne være en bog, en lang artikel, en kronik i en avis mv. Ville du foretrække at læse teksten på papir eller en af de nævnte skærme? Hvis du foretrækker to læsemåder lige højt, kan du give op til to svar.

Figur 2. Befolkningen og kortere fagtekster 2020-2023

Forestil dig, at du skal læse en fagtekst på mellem én og tre sider. Det kunne f.eks. være en artikel, opslag i leksikon, breve eller informationsmaterialer fra offentlige og private virksomheder mv. Bagefter skal du kunne gengive tekstens mest centrale pointer. Ville du foretrække at læse teksten på en skærm eller på papir?

Uddannelsesbaggrund har betydning for præferencer

Personer med lang uddannelse foretrækker papir i højere grad end personer med kort uddannelse

Forskellen på personer med korte og lange uddannelser er blevet meget større på tre år. I 2020 foretrak 79% af personer med folkeskolen som højest gennemførte uddannelse at læse fagtekster længere end tre sider på papir. I 2023 er tallet 59%. Vi ser altså et fald i denne gruppe på 20 procentpoint. Hvis vi sammenligner den ændring med personer, som har universitetet som højest gennemførte uddannelse, så er ændringen meget mindre.

I 2020 foretrak 84% af personer med universitetet som højest gennemførte uddannelse at læse fagtekster længere end tre sider på papir. I 2023 er tallet 79%. Det er et fald på 5 procentpoint. Dermed er forskellen på dem med kort og lang uddannelse vokset: I 2020 var forskellen 8 procentpoint, og i 2023 er forskellen på dem 20 procentpoint. Forskellen er signifikant i 2023, det var den ikke i 2020. Se mere i figur 3 på side 9.

Personer med kort uddannelse foretrækker at læse fagtekster på telefonen i højere grad end personer med længere uddannelser

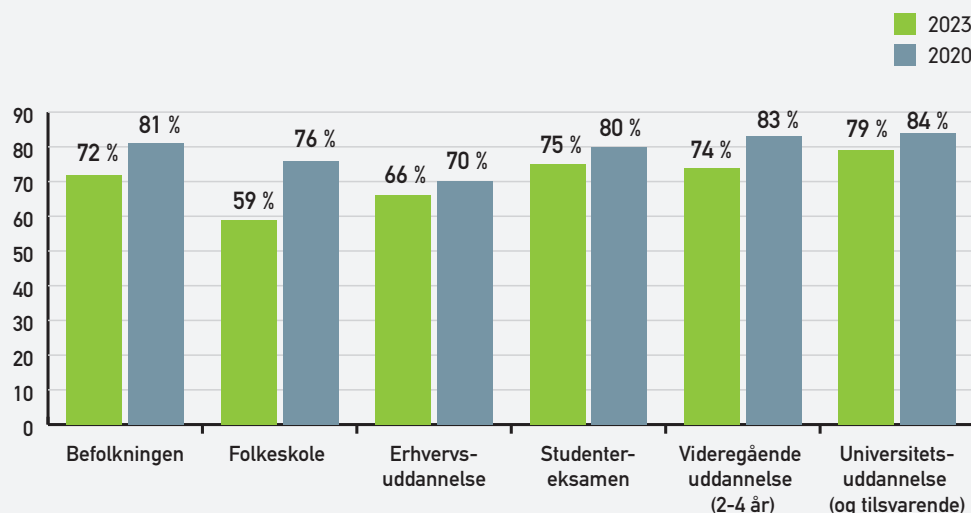
Undersøgelsen viser, at forskellen mellem dem med kort og lang uddannelse er vokset de sidste tre år, når det gælder deres præferencer for at læse fagtekster på telefonen

I 2020 svarede 0% med folkeskolen som højest gennemførte uddannelse, at de foretrak telefonen, når de skulle læse fagtekster over tre sider. Det tal er steget til intet mindre end 23% i 2023, altså 23 procentpoint. I 2020 svarede 7% med en universitetsuddannelse som højest gennemførte uddannelse, at de ville foretrække en telefon til at læse en fagtekst længere end tre sider. Det tal er steget 5 procentpoint til 12% i 2023. Det betyder, at i 2020 var der 7 procentpoint mellem dem med folkeskole og dem med universitetsuddannelse. I 2023 er forskellen vokset til 11 procentpoint.

Den overordnede tendens er, at jo kortere uddannelse vi har, i desto højere grad foretrækker vi telefonen til at læse fagtekster – eller sagt omvendt: Jo længere uddannelse, desto mindre er vores præference for telefonen til at læse fagtekster. Se mere i figur 4 på side 10.

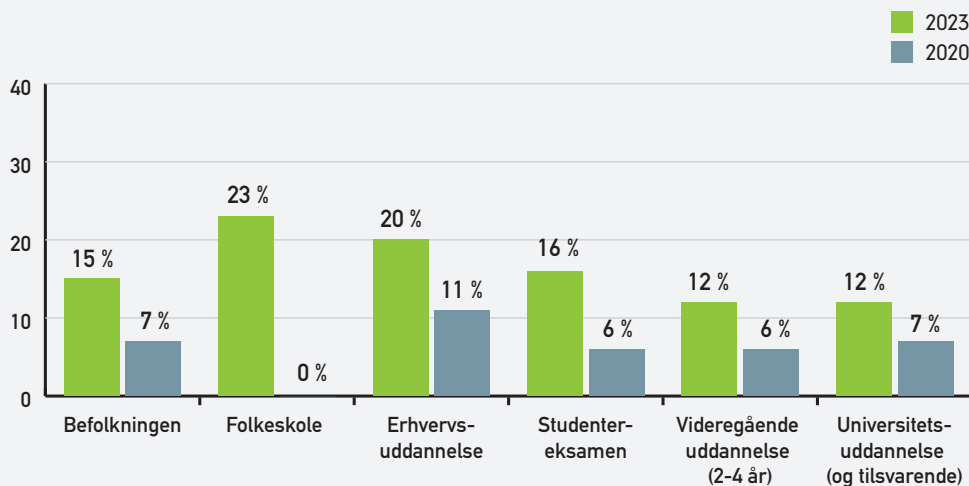
Figur 3: Uddannelsesbaggrund og længere fagtekster 2020-2023

Foretrækker at læse fagtekster over tre sider på papir

Figur 4: Uddannelsesbaggrund og telefoner 2020-2023

Foretrækker at læse fagtekster over tre sider på telefon

Alder har betydning for præferencer

De ældste og de yngste foretrækker papir i samme grad til længere fagtekster

De yngste (18-29) og de ældste (70+) har samme præferencer, når de skal læse en fagtekst, der er længere end tre sider: 71% foretrækker papir. De 40-49-årige er den aldersgruppe, der foretrækker papir i højest grad, når de skal læse fagtekster længere end tre sider: 76%. Det er altså ikke entydigt, at vi foretrækker papir i højere grad, når vi bliver ældre. I 2020 var de ældste og de yngste også dem, der lignede hinanden mest. Se figur 5-7 på side 12.

De unge foretrækker papir – især til længere tekster

I 2023 foretrækker et stort flertal af unge (mellem 18-29 år) at læse fagtekster på papir – helt i overensstemmelse med resten af befolkningen (figur 7). De unge adskiller sig dog fra befolkningsgennemsnittet, når det drejer sig om korte fagtekster på mellem én og tre sider:

- 53% af de unge mener, at papir er meget eller lidt bedre, hvis de skal læse en fagtekst på mellem én og tre sider. De unge adskiller sig her signifikant fra befolkningsgennemsnittet på 61%. Vi så ikke denne forskel på de unge og den øvrige befolkning i 2020.
- 71% af de unge foretrækker papiret, hvis de skal læse en fagtekst, der er længere end tre sider. De unge adskiller sig dermed ikke betydeligt fra befolkningsgennemsnittet på 72%. I 2020 adskilte de unge sig heller ikke fra befolkningsgennemsnittet, hvor 81% både blandt unge og i befolkningen

foretrak papir. I 2017 viste vores undersøgelse, at 77% af befolkningen foretrak papir, når de skulle læse længere faglige tekster. Dengang skabte det meget omtale, at de unge skilte sig signifikant ud og foretrak papir i højere grad end gennemsnittet: Hele 83% unge mellem 18-29 foretrak papir til længere faglige tekster (se "Faglig formidling i digitale tekster" på bjergk.dk).

De 40-49-årige og de 60-69-årige foretrækker i højest grad papir til kortere fagtekster

De 40-49-årige og 60-69-årige er de aldersgrupper, der i højest grad foretrækker papir, når de skal læse fagtekster på mellem en og tre sider: 67% i disse aldersgrupper mener, at papir er "meget bedre" eller "lidt bedre".

I aldersgruppen 70+ svarer 61%, at papir er "meget bedre" eller "lidt bedre", når de skal læse en fagtekst på mellem én og tre sider. Også med de korte fagtekster ser vi altså, at det ikke er sådan, at de ældste borgere foretrækker papir i højest grad. Se mere i figur 5-6 på side 12.

En bærbar eller stationær computer er den mest foretrukne skærm til fagtekster for danskere under 60 år. Dem over 60 år foretrækker en tablet – og forskellen på aldersgrupperne er mere udtalt end i 2020

De ældste (70+) er den gruppe, hvor præferencen for tabletten er vokset mest: hele 7 procentpoint fra 20% i 2020 til 27% i 2023. For personer under 50 år er præferencen for tabletten faldet og mest for de unge (18-29), hvor 17% foretrak den i 2020 og 12% foretrækker den i 2023. I 2023 foretrækker unge at læse fagtekster på en bærbar computer (33%), hvis de skal vælge en skærm. Det samme gør de 40-49-årige (22%), mens de 30-39-årige foretrækker en stationær computer (24%). Alle disse præferencer er blevet mere udtalt siden 2020. Se mere i figur 7 på side 13.

Personer under 50 år har telefonen som nummer to på listen over foretrukne skærme – det havde ingen i 2020

Telefonen er nummer tre efter papir og den bærbare computer, når personer under 50 år skal læse en fagtekst længere end tre sider. Dermed er telefonen den næstmest foretrukne skærm at læse fagtekster på for personer under 50 år. Og telefonen har vundet meget frem blandt alle aldersgrupper, mest blandt de 50-59-årige, hvor 3% foretrak den i 2020 mod 20% i 2023. Det er en stigning på 17 procentpoint (men det placerer stadig kun telefonen på fjerdepladsen i denne aldersgruppe). De unge mellem 18-29 står også for en stor stigning i telefonen som præference, fra 7% i 2020 til 21% i 2023 (nok til at placere den på tredjepladsen i denne aldersgruppe).

Personer over 60 år foretrækker en tablet i langt højere grad end telefonen. Samlet set er telefonen derfor kun på fjerdepladsen over foretrukne skærme, når vi ser på befolkningen samlet: 15% foretrækker den, når de skal læse fagtekster over tre sider. Se mere i figur 7-8 på side 13.

Figur 5: Alder og medievalg: korte fagtekster 2023

Forestil dig, at du skal læse en fagtekst på mellem én og tre sider. Det kunne f.eks. være en artikel, opslag i leksikon, breve eller informationsmaterialer fra offentlige og private virksomheder mv. Bagefter skal du kunne gengive tekstens mest centrale pointer. Ville du foretrække at læse teksten på en skærm eller på papir?

	Alder					
	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år
Papir er meget bedre	25%	31%	42%	38%	44%	45%
Papir er lidt bedre	28%	29%	25%	23%	23%	16%
Papir og skærm er lige gode	28%	22%	24%	25%	20%	24%
Skærm er lidt bedre	10%	7%	6%	2%	6%	5%
Skærm er meget bedre	6%	10%	3%	10%	8%	7%
Ved ikke	4%	1%	1%	1%	0%	3%

Figur 6: Alder og medievalg: længere fagtekster 2023

Forestil dig, at du skal læse en fagtekst, der er længere end tre sider. Det kunne være en bog, en lang artikel, en kronik i en avis mv. Ville du foretrække at læse teksten på papir eller en af de nævnte skærme? Hvis du foretrækker to læsemåder lige højt, kan du give op til to svar.

	Alder					
	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år
Papir	71%	70%	76%	73%	74%	71%
Bærbar computer	33%	18%	22%	26%	18%	15%
Tablet (f.eks. iPad)	12%	17%	16%	21%	26%	27%
Stationær computer	14%	24%	15%	15%	12%	14%
Telefon	21%	20%	16%	20%	5%	8%
E-reader (f.eks. Kindle)	3%	5%	2%	1%	1%	1%
Ved ikke	1%	1%	3%	1%	2%	1%

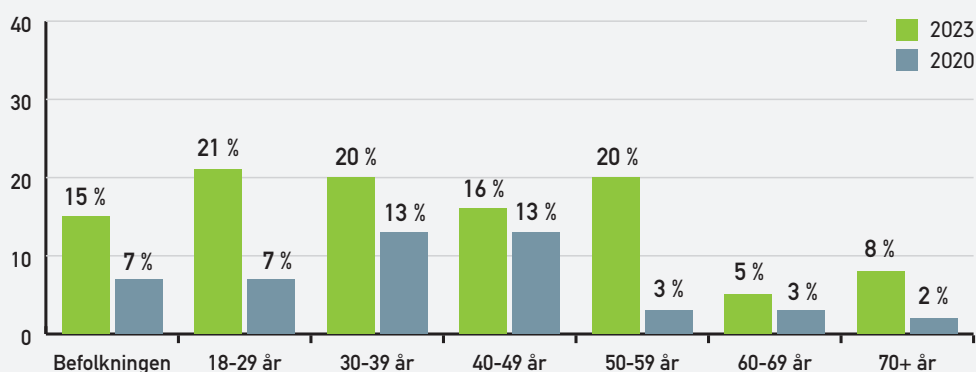
Figur 7: Alder og medievalg 2020-2023

Forestil dig, at du skal læse en faglig tekst, der er længere end tre sider. Det kunne være en bog, en lang artikel, en kronik i en avis mv. Ville du foretrække at læse teksten på papir eller en af de nævnte skærme? Hvis du foretrækker to læsemåder lige højt, kan du give op til to svar.

	Alder													
	18-29 år		30-39 år		40-49 år		50-59 år		60-69 år		70+ år		Total	
	2023	2020	2023	2020	2023	2020	2023	2020	2023	2020	2023	2020	2023	2020
Papir	71%	83%	70%	73%	76%	78%	73%	82%	74%	85%	71%	84%	72%	81%
Bærbar computer	33%	27%	18%	14%	22%	21%	26%	19%	18%	18%	15%	17%	23%	20%
Tablet (f.eks. iPad)	12%	17%	17%	20%	16%	21%	21%	19%	26%	20%	27%	20%	20%	18%
Stationær computer	14%	13%	24%	16%	15%	14%	15%	20%	12%	14%	14%	14%	16%	15%
Telefon	21%	7%	20%	13%	16%	13%	20%	3%	5%	3%	8%	2%	15%	7%
E-reader (f.eks. Kindle)	3%	3%	5%	4%	2%	2%	1%	2%	1%	1%	1%	1%	2%	2%
Ved ikke	1%	1%	1%	3%	3%	2%	1%	2%	2%	1%	1%	2%	1%	2%

Figur 8: Alder og telefoner: 2020-2023

Foretrækker at læse fagtekster over tre sider på telefon

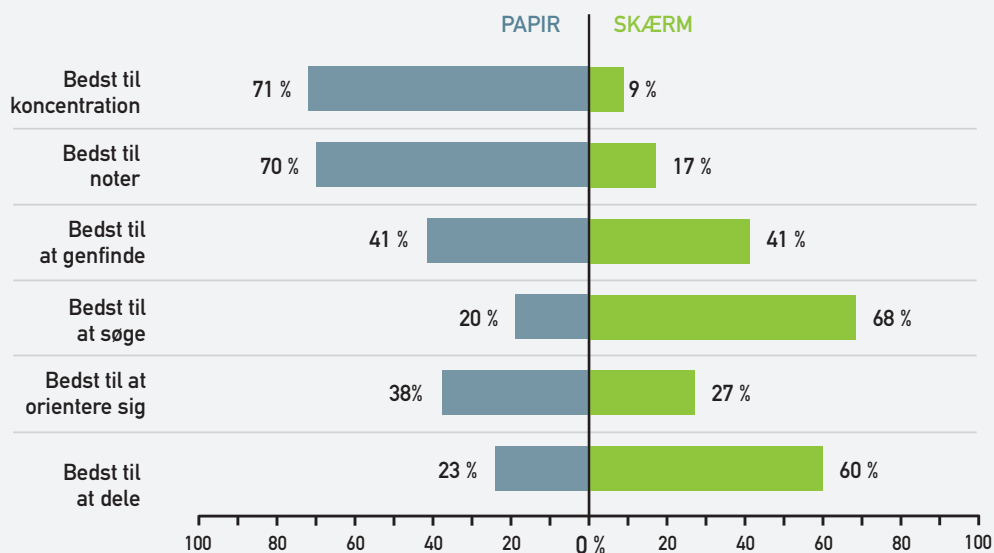

3. Fordele ved skærm – fordele ved papir

Papir står stærkt, men digitale tekster har også fordele

Selvom danskerne generelt foretrækker at læse fagtekster på papir, så kan de godt se fordele ved digitale tekster. Det er især bedre koncentration og muligheden for at tage noter, som danskerne peger på, når de foretrækker papir. Skærme er derimod bedre til at søge informationer og dele tekster.

Figur 9. Befolkningen: fordele ved skærm – fordele ved papir 2023

I figur 9 har vi ikke medtaget svarene "lige gode" og "ved ikke". De svar kan ses i figur 10-15.

Flest unge ser en fordel i skærme

Alle aldersgrupper foretrækker i omtrent lige høj grad at læse på papir, når de skal koncentrere sig, også de unge. De unge foretrækker dog i signifikant højere grad end befolkningsgennemsnittet digitale tekster, når de skal arbejde med teksten på andre måder end at læse koncentreret. De unge mener således, at skærmen er "meget" eller "lidt" bedre, når de skal:

- tage noter til en tekst (40% unge mod gennemsnittet på 17%)
- genfinde tekststykker i en læst tekst (65% unge mod gennemsnittet på 41%)

- søge i en ikke-læst tekst (88% unge mod gennemsnittet på 68%)
- orientere sig i en tekst (37% unge mod gennemsnittet på 27%)
- dele en tekst (75% unge mod gennemsnittet på 60%).

Sammenlignet med 2020 ser flere danskere fordele ved skærme, især når de skal tage noter. I 2020 svarede 10% af danskerne, at skærmen var "meget bedre" eller "lidt bedre", når de skulle tage noter. De unge har flyttet sig endnu mere: 18% af de unge svarede i 2020, at skærme var "meget bedre" eller "lidt bedre", når de skulle tage noter. I 2023 er tallet 40%, altså mere end en fordobling.

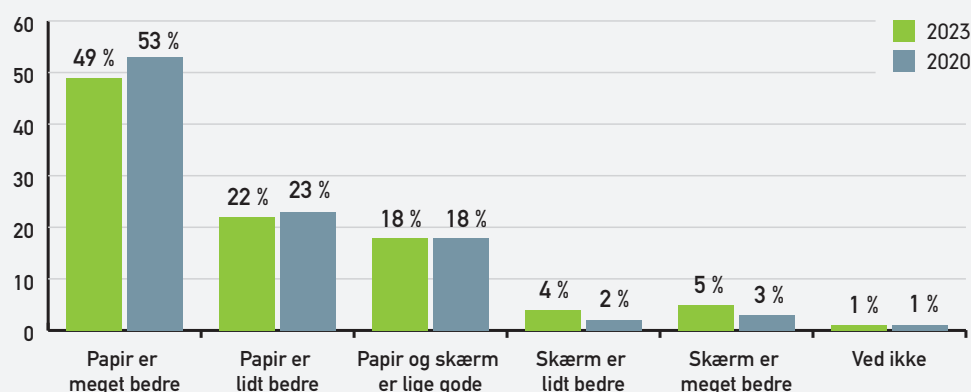
Læs om resultaterne for 2020 i "Den digitale læser foretrækker papir" (Bjerg Kommunikation 2020), som kan hentes på bjergk.dk.

Papir er bedst til koncentration

Et stort flertal på 71% mener, at papir er "meget bedre" eller "lidt bedre", hvis de skal koncentrere sig om at læse en fagtekst (figur 10). Det er sandsynligt, at dette også er forklaringen på, at danskerne foretrækker at læse fagtekster på papir frem for skærm (figur 1 og 2).

Figur 10. Befolkningen: Læsning og koncentration 2023

Hvis jeg skal koncentrere mig om en tekst, synes jeg, at:

Signifikante forskelle

- Personer med en studentereksamen som højest gennemførte uddannelse svarer i højere grad end personer med andre uddannelsesbaggrunde, at papir er "meget bedre" eller "lidt bedre", når de skal koncentrere sig om en fagtekst: 79% mod 71% i befolkningen.
- Kvinder svarer i højere grad end mænd, at de foretrækker papir, når de skal koncentrere sig om en fagtekst: 77% kvinder, 66% mænd.

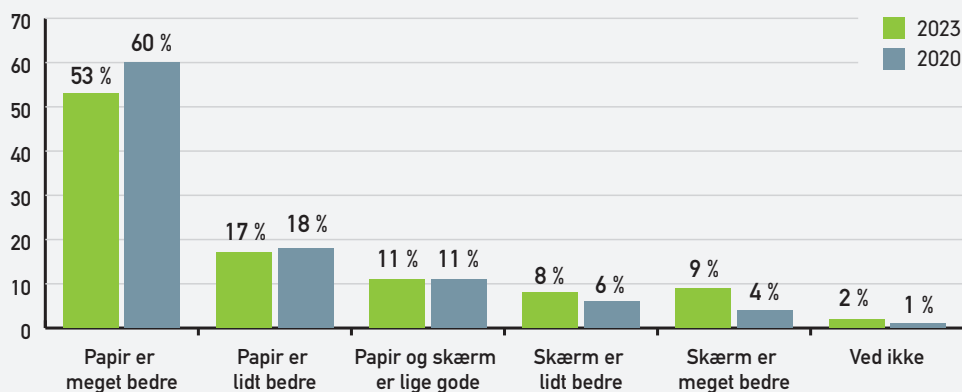
Papir er bedst til noter

Generelt foretrækker danskerne at have fagteksten på papir, hvis de skal tage noter til den eller i den. 70% svarer, at papir er "meget bedre" eller "lidt bedre", hvis de skal tage noter til teksten, enten i teksten eller i et andet dokument (figur 11).

17% mener, at skærme er "meget" eller "lidt bedre" til noter. I 2020 var tallet 10%.

Figur 11. Befolkning: Læsning og noter 2023

Hvis jeg skal tage noter til teksten (enten i teksten eller i et andet dokument), synes jeg, at:

Signifikante forskelle

- Personer med en studentereksamen som højest gennemførte uddannelse svarer i højere grad end personer med andre uddannelsesbaggrunde, at skærme er "meget bedre" eller "lidt bedre", når de skal tage noter til eller i en fagtekst: 34% mod 17% i befolkningen.
- De 60-69-årige er den aldersgruppe, hvor flest svarer, at papir er "meget bedre" eller "lidt bedre", når de skal tage noter til eller i en fagtekst: 80% mod befolkningsgennemsnittet på 70%. I aldersgruppen 70+ er tallet 77%.

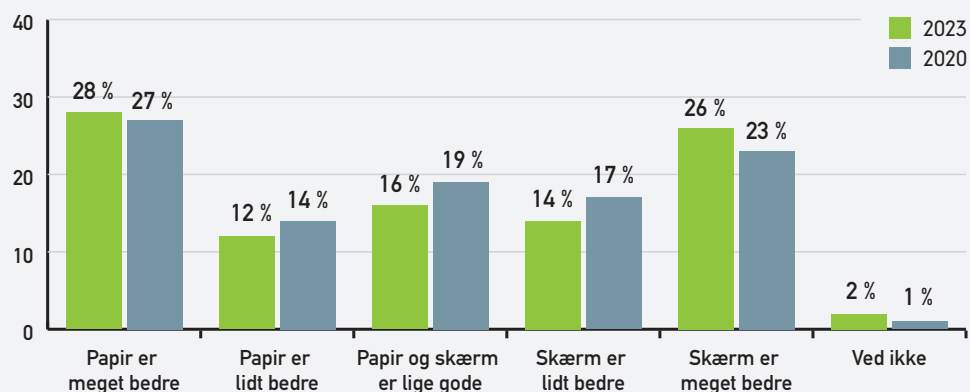
Papir og skærm foretrækkes i lige høj grad til at genfinde tekst

Hvis vi skal genfinde et tekststykke i en tekst, som vi har læst før, så foretrækker lige mange papir og skærm: 41%. Spørgsmålet er stillet for at afklare, om vi genkalder os tekst bedst, når den står på et stykke papir eller på en skærm. Flest (28%) mener, at papir er "meget bedre", når man skal genfinde et tekststykke. Det passer godt med teorien om, at vi har nemmere ved at huske tekster på papir end på skærm (se f.eks. "Den digitale læsers hjerne – en skriveguide til fagfolk", side 24ff.).

Nogle respondenter har sikkert tænkt på, at det er nemmere at genfinde tekststykker digitalt, fordi man kan bruge søgefunktionen, hvilket også er oplagt. Dette spørgsmål gik dog ikke specifikt på søgning, men det kan ikke udelukkes, at det har haft indflydelse på besvarelsene. Næste spørgsmål handler specifikt om søgning, og der kan man se, at hele 68% foretrækker skærm (figur 12).

Figur 12. Befolkning: Genfinde tekststykker 2023

Hvis jeg skal genfinde et tekststykke, jeg har læst før (f.eks. en passage, et afsnit, en illustration), synes jeg, at:

Signifikante forskelle

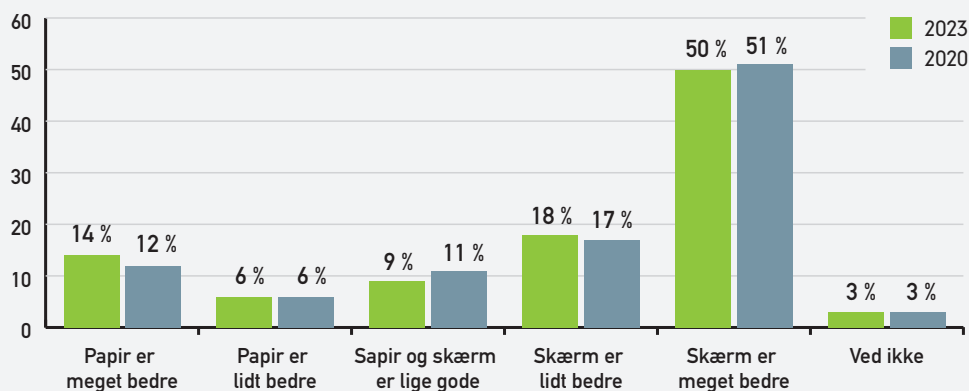
- Personer med en studentereksamen som højest gennemførte uddannelse svarer i højere grad end personer med andre uddannelsesbaggrunde, at skærme er "meget bedre" eller "lidt bedre", når de skal tage genfinde et tekststykke: 58% mod 41% i befolkningen.
- De ældste danskere (60+) svarer i højere grad end andre, at papir er "meget bedre" eller "lidt bedre", når de skal genfinde et tekststykke. 60-69 år = 50%, og 70+ = 55%.
- Kvinder svarer i signifikant højere grad, at de foretrækker papir frem for skærm, når de skal genfinde et tekststykke: 49% kvinder mod 32% mænd.

Digitale medier er bedst at søge i

68% mener, at digitale tekster er "meget" eller "lidt" bedre, når de skal søge efter indhold i en tekst, som de ikke har læst før. Søgning er dermed det formål, hvor digitale tekster klart foretrækkes frem for papir. 20% mener, at papir er "meget" eller "lidt" bedre at søge i, og måske vil det overraske, at det trods alt er så mange, der foretrækker papir til denne opgave? Søgning er dog det formål, hvor færrest foretrækker papir.

Figur 13. Befolkningen: Søgning i tekst

Hvis jeg skal søge efter indhold i en tekst, jeg ikke har læst endnu (f.eks. bestemte ord eller emner), synes jeg, at:

Signifikante forskelle 2023

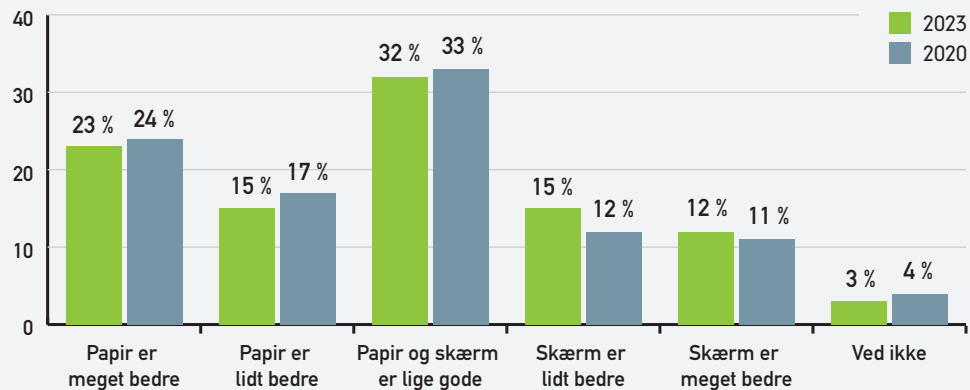
- Unge (18-29 år) mener i højere grad end befolkningsgennemsnittet, at digitale tekster er "lidt bedre" eller "meget bedre", når de skal søge efter indhold i en tekst, de ikke har læst: 88% mod gennemsnittet på 68%.
- De 60-69-årige (31%) og 70+ (37%) mener i højere grad end befolkningsgennemsnittet (20%), at papir er bedre, når de skal søge indhold i en tekst, som de ikke har læst.
- Kvinder (24%) mener i højere grad end mænd (16%), at papir er "lidt" eller "meget" bedre, når de skal søge indhold i en tekst, som de ikke har læst.

Papir er bedst at orientere sig i

Et flertal af danskerne (38%) mener, at papir er "meget" eller "lidt" bedre end skærm, hvis de skal orientere sig i en tekst for at finde ud af, om den er værd at læse i dybden. 32% mener, at skærm og papir er lige gode til det formål, og dermed er dette formål det, hvor flest foretrækker papir og skærm i lige høj grad. Igen må man dog sige, at papiret står meget stærkt, når danskerne arbejder med fagtekster.

Figur 14. Befolkning: Orienter sig i tekst 2023

Hvis jeg skal orientere mig i en tekst for at finde ud af, om den er relevant at læse i dybden, så synes jeg, at:

Signifikante forskelle

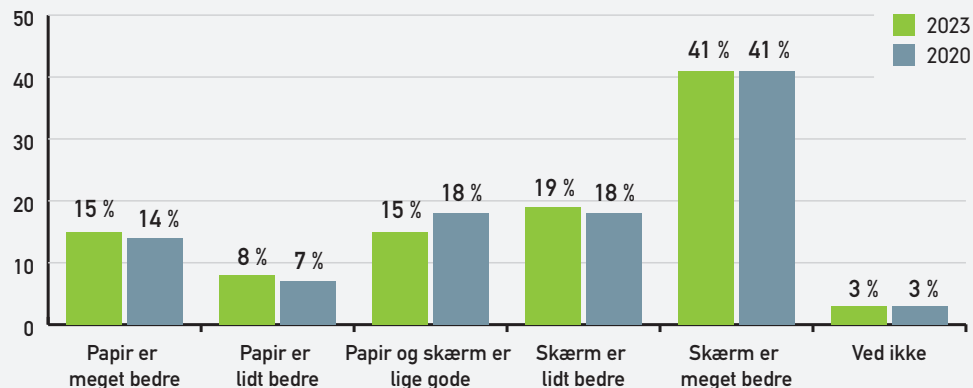
- Unge (18-29 år) mener i mindre grad end befolkningsgennemsnittet, at skærm er "lidt" eller "meget" bedre, når de skal orientere sig i en tekst for at finde ud af, om den er relevant at læse i dybden: 24% mod gennemsnittet på 38%.
- Kvinder (41%) mener i højere grad end mænd (35%), at digitale tekster er "lidt" eller "meget" bedre, når de skal orientere sig i en tekst for at finde ud af, om den er relevant at læse i dybden.

Digitale medier er bedst til at dele tekster

60% af danskerne mener, at digitale tekster er "meget" eller "lidt" bedre, når de skal dele teksten med andre, f.eks. for at diskutere dens indhold. Dele tekst og søge i tekst er dermed de to formål, hvor digitale tekster generelt foretrækkes frem for papirtekster.

Figur 15. Befolkning: Dele tekst 2023

Hvis jeg skal dele teksten med andre (f.eks. for at diskutere den sammen), synes jeg, at:

Metode

Undersøgelsen er gennemført med medlemmer af MEGAFON-panelet som en webundersøgelse. Denne metode sikrer en meget stor spredning inden for målgruppen. Undersøgelsen er gennemført særskilt for Bjerg Kommunikation, så ingen uvedkommende spørgsmål kan påvirke besvarelsen af Bjerg Kommunikations spørgsmål. Målgruppen for undersøgelsen er efter aftale med Bjerg Kommunikation fastsat til personer over 18 år.

For en undersøgelse af denne art er 1000 interview et passende antal interview til at give tilstrækkelig statistisk sikkerhed for de opnåede resultater. 1.001 respondenter svarede på undersøgelsen i perioden den 7. - 13. juni 2023.

Bjerg Kommunikation har gennemført en lignende undersøgelse i 2020, som du finder på bjergk.dk.

Præferencer, ikke praksis

Undersøgelsen afdækker danskernes præferencer – og altså ikke hvordan de læser fagtekster i praksis. I praksis læser vi givetvis langt de fleste fagtekster på en skærm, både i f.eks. uddannelsessystemet, og når vi modtager informationer fra offentlige og private virksomheder. Der er dog ikke noget, der tyder på, at blot fordi vi ofte læser fagtekster digitalt, så er det også det, vi foretrækker.

Begrebsafklaring: skærm/digital tekst/digitalt medie

Vi har valgt at benytte begrebet "skærm" i spørgsmålene til at dække de mange forskellige digitale medier, som danskerne læser på i dag. Vi overvejede også at benytte begreberne "digital tekst" og "digitalt medie" i spørgeskemaet, men i foranalysen i 2020 viste det sig, at de begreber ikke blev forstået som samlende betegnelser for de tekster, som vi læser på en skærm. "Skærm" derimod kunne respondenterne godt afkode som dækkende mange slags medier og forskellige typer tekster. I rapporten bruger vi "skærm" i samme betydning som "digital tekst" og "digitale medier".

Definition af fagtekst

Respondenterne fik defineret, hvad der i denne undersøgelse defineres som en fagtekst, inden de svarede på spørgsmålene. Definitionen lød:

- “ Fagteksters overordnede formål er at informere om faglige emner. Teksterne kan have forskellige formål og former, men fagtekster bygger på viden. Du finder dem i fagbøger, fagartikler i magasiner og aviser, studie-bøger, informationsbreve fra offentlige og private virksomheder mv.

Hvorfor er summen ikke altid 100%?

Du har måske bemærket, at tabellerne ikke altid ender med en total på 100%.

Det er ikke en fejl, men skyldes regneregler for op- og nedrunding.

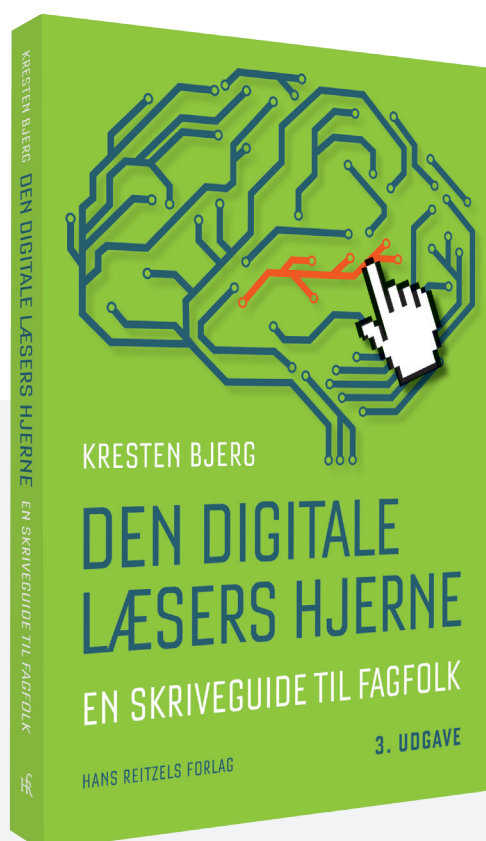
Skriveråd til den digitale læser

Vi har lavet denne undersøgelse for at få viden om, hvordan vi alle skal kommunikere fagtekster i digitale medier.

Der findes mange skriveråd og holdninger til, hvad god og klar tekst er. Gennem de sidste 15 år har Bjerg Kommunikation undersøgt digitale læsere og skriveråds effekt gennem en række omfattende undersøgelser. Du finder de tidligere undersøgelser på vores hjemmeside: bjergk.dk.

Den digitale læsers hjerne

Denne rapport indeholder ikke råd om, hvordan du kan bruge dens resultater. Hvis du er interesseret i, hvordan du kan bruge viden om digitale læsere i praksis, kan du læse Kresten Bjergs bog ”Den digitale læsers hjerne – en skriveguide til fagfolk” (Hans Reitzels Forlag, 3. udgave 2022).

Kresten Bjerg
Den digitale læsers hjerne
En skriveguide til fagfolk
Hans Reitzels Forlag
3. udgave 2022.

BJERG KOMMUNIKATION

Flæsketorvet 68, 1
1711 København V
T: +45 33253327
kontakt@bjergk.dk
www.bjergk.dk

bjerg
k